

А. П. Сапсай

orcid.org/0000-0001-9857-5272

кандидат політичних наук,

доцент кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій
Державного університету «Київський авіаційний інститут»

М. О. Чихальов

orcid.org/0009-0003-0705-5784

магістр програми «Зовнішня політика і дипломатія»
Державного університету «Київський авіаційний інститут»

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ ФРАНЦУЗЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ В КРАЇНАХ САХЕЛЮ

Пропоноване дослідження стосується сучасних проблем і дилем французької зовнішньої політики та дипломатії у регіоні Сахелю. Докорінні політико-безпекові трансформації в регіоні Західної Африки впродовж останніх десяти років дозволяють стверджувати, що традиційна зовнішньополітична стратегія Французької Республіки в регіоні Сахелю зазнала глибокої кризи, наявні до останнього часу інструменти її політичної та військової присутності у процесах регіонального співробітництва потребують кардинального перегляду, а поточні безпекові виклики вимагають нових форматів ширшої взаємодії на рівні європейських та африканських держав в цілому. Зазначене вимагає заміни вже наявних чи відомих алгоритмів координації міжнародних зусиль у сфері безпеки, вибудовування нових підходів політико-дипломатичного залучення чи військового втручання, визначення параметрів стратегічного партнерства, оцінці ризиків геополітичної конкуренції у вразливих регіонах, а також недопущення можливих зовнішньополітичних репутаційних втрат держави.

Серед закордонних дослідників, які безпосередньо аналізують зовнішню політику та дипломатію Франції в регіоні Сахелю, варто виокремити професора з Університету Лорантєн і автора численних праць про французьку військову присутність у Сахелі Бруно Шарбонно (Charbonneau, 2016), французького історика і фахівця з Близького Сходу Жана-П'єра Філіу (Jean-Pierre Filiu, 2019), експерта з питань безпеки в Африці з Французького інституту міжнародних відносин Тьєррі Віркулона (Vircoulon, 2022), дослідника з Французького інституту досліджень і розвитку Марка-Антуана Перуза де Монклоса (Pérouse de Montclos, 2019). Серед українських дослідників, які більш зосереджені на особливостях африканського вектора зовнішньої політики Франції, слід виділити К.В. Балабанова та О.С. Рабчевську (Балабанов, Рабчевська, 2019), Т.В. Кальченко (Кальченко, 2024), А.В. Омельченко (Омельченко, 2016), А.П. Сапсая (Сапсай, 2023) та Ю.О. Симонтовську (Симонтовська, 2013).

Академічний дискурс щодо регіону Сахель, зокрема в українській науковій традиції, характеризується недостатньою розробленістю. Панівні інтерпретаційні моделі, що акцентують на неоколоніалізмі та безпеково-військовій складовій, схильні до редукціонізму. Вони спрощують складну динаміку франко-африканських відносин, маргіналізуючи критично важливі соціокультурні чинники, такі як генеза антифранцузьких настроїв, повномасштабні наслідки французької присутності, а також значення дипломатичних інструментів держави. Відтак метою дослідження є аналіз впливу поточних соціально-економічних, культурних та інформаційних суперечностей регіонального співробітництва як на сучасну зовнішню політику Франції в регіоні Сахелю, так і формування нової стратегічної моделі франко-африканських відносин в цілому. Ключовими завданнями для досягнення даної мети є: 1) аналіз поточних впливів на зовнішню політику Франції у Сахелі з урахуванням сучасних безпекових регіональних викликів і загроз; 2) виокремлення соціокультурних чинників, що формують

поточні (анти)французькі настрої та сприйняття французької присутності в регіоні; 3) оцінка ролі культурної, інформаційної та молодіжної дипломатії Франції у формуванні нової моделі франко-африканських відносин.

В даному дослідженні було використано такі методи як: аналіз та синтез інформації, історичний аналіз, порівняльний аналіз, метод абстрагування, спостереження, описовий метод.

Протягом останнього десятиріччя зовнішньополітична стратегія Франції в Сахелі, що спочатку була спрямована на стабілізацію регіону та боротьбу з тероризмом, набула ознак глибокої кризи. Попри значний ресурсний внесок та військову присутність, посилення внутрішньої нестабільності та зовнішня конкуренція засвідчили про неефективність обраної парадигми та необхідність пошуку нових форматів зовнішньополітичного впливу.

Військова інтервенція Франції в Малі (2013 року), попри свій оперативний успіх у досягненні стабільності та відновленні територіальної цілісності держави, виявилася нетривалою через недостатність політичної волі та ресурсів для постконфліктного відновлення (Bourgerie-Gonse, 2024). Подальше розширення операції на регіон Сахелю (2014 року) не призвело до ефективної протидії тероризму через обмежену координацію з місцевими урядами та логістичні проблеми. З 2022 року розпочався процес поступового виведення військ, що свідчить про кризу французької експедиційної моделі зовнішньої політики (Olech, 2024; Kane, 2023). Завершення виведення військ у 2024 році ознаменувало перехід до нової стратегії, яка передбачає підтримку місцевих сил безпеки та розвиток партнерських відносин як потенційно більш стійкої моделі взаємодії (Erforth, Tull, 2022).

Водночас Франція, що традиційно сприймалася як головний захисник безпеки в Сахелі, продовж останніх років зіткнулася і з геополітичною конкуренцією з боку інших провідних держав-гравців, що суттєво підірвало її вплив у регіоні. За останнє десятиліття Росія почала активно діяти через приватні мілітарні структури у Малі, Буркіна-Фасо та Нігері, отримала доступ до ресурсів (золото, уран), розгорнула політико-дипломатичну підтримку антизахідних режимів в Сахелі та веде гучну інформаційну кампанію проти Франції (Sandnes, Carrozza, 2023). Китай, зі свого боку, посилює вплив через інвестиції у розвідку африканських ресурсів (літій, уран), розвиває інфраструктуру, проводить військові навчання та досліджує можливість формування військових баз у Західній Африці, просуваючи при цьому модель авторитарного розвитку й псевдополітику «невтручання» (Caballero, 2024).

Зростає роль й інших глобальних гравців в регіоні. Туреччина, Іран та країни Перської затоки активно надають дипломатичну, релігійну і фінансову підтримку африканським режимам, розширюючи власні як політичний вплив, так і економічні можливості. Україна, хоча є менш помітною щодо Сахелю, теж розширила дипломатичну присутність, відкривши нові посольства (наприклад, у Мавританії в 2022 р.), а також запропонувала гуманітарну й військову підтримку на фоні глобальної боротьби з російським впливом (Oleniak, 2025).

За таких умов французька система впливу в Сахелі зазнала значної ерозії, що виявилось у втраті довіри з боку країн регіону, особливо після численних державних переворотів. Нові режими, що сформувалися внаслідок переворотів, демонструють стратегічне дистанціювання від Парижа на користь альянсів із державами, що позиціонують себе як альтернативу колишній метрополії. Спроби Франції інституціалізувати нову форму присутності шляхом створення Task Force Takuba та декларованого переходу до колективного керівництва безпечними операціями виявилися недостатніми для протидії системним викликам. Такі зусилля обмежені структурними зрушеннями, зокрема виведенням французьких контингентів з низки країн (Сенегал, Кот-д'Івуар, Нігер, Малі) та посиленням конкурентного впливу знову ж таки з боку Росії та Китаю.

Показово, що дипломатична присутність Франції в Сахелі протягом останніх років опинилася під серйозним тиском через зростання антифранцузьких настроїв, активізованих як політичними силами, так і представниками громадянського суспільства, або навіть спонтанними соціальними угрупованнями. Масові демонстрації в Малі, Нігері та Буркіна Фасо демонструють не лише протест проти французького військового втручання, але й активні виступи проти політики неоколоніалізму. Було зафіксовано численні рухи протесту, де молодь виступала з гаслами «A bas la France» і нищила будь-які установи чи представництва,

що втілюють французький вплив (Deborah Melom Ndjerareou, 2024). Такі настрої підтримують як цивільні активісти, так і політичні групи на кшталт руху M62 у Нігері – організації, що публічно вимагала виведення французьких військ. Погіршення рівня французького сприйняття в регіоні торкнулося і на офіційному рівні. Після військового перевороту у Нігері (2023 року) французького посла було вигнано з країни, а посольство в Ніамей було змушене припинити роботу. У Малі владою було заборонено мовники RFI і France 24 (Lawal, 2023; Mishra, 2025). Це сигналізує, що франко-африканські дипломатичні структури в регіоні стали об'єктом нападів не лише з боку окремих маргіналізованих радикальних груп населення, але й нових політичних режимів.

На рівні офіційних двосторонніх дипломатичних відносин Франція зіштовхнулася з низкою регіональних викликів, які вимагали перегляду традиційних моделей партнерства й безпекової архітектури в регіоні Сахелю. Новим форматом співпраці, що витісняє класичні двосторонні зв'язки Франції з окремо взятими державами регіону, стало формування альтернативних субрегіональних структур. На противагу двостороннім безпековим угодам наразі в регіоні поступово формується нова логіка колективної відповідальності. Це зокрема відобразилося у створенні «Альянсу держав Сахелю» (Alliance of Sahel States), що об'єднав Малі, Нігер і Буркіна-Фасо. Військові режими цих держав фокусуються на власному захисті й зменшенні залежності від колишніх метрополій. Одночасно ці держави вийшли з ЕКОВАС, прагнучи підкреслити свій регіональний суверенітет і створити автономні збройні сили кількістю приблизно в 5 000 бійців (Wabwireh, 2025).

Сучасне сприйняття французької політики і дипломатії в Сахелі значною мірою детерміноване і колективною пам'яттю африканців про колоніалізм. Політика «*Françafrique*», що розглядається сьогодні як неокolonіальна модель, провокує серед африканців зростання антифранцузьких настроїв та глибоку недовіру. Останні військові операції Франції в країнах Сахелю реактуалізують у суспільній свідомості історичні аналогії, такі як колоніальні «санітарні» походи. В результаті, будь-яка участь французьких сил у державному насильстві чи підтримка авторитарних урядів сприймається як пряме продовження колоніальної практики, що остаточно закріплює за Францією образ зовнішньої сили, яка ігнорує політичні інтереси африканських народів (Craze, 2022).

Керуючись власною історичною пам'яттю саме молодь у Сахелі стає основним генератором і транслятором антифранцузьких настроїв через відкритий протест проти військового втручання, активне використання нових соціальних медіа, самоорганізацію та формування контрнарративів. Згідно з опитуваннями Afrobarometer, у Нігері, Малі та Буркіна-Фасо понад 65% населення – це люди до 30 років; вони особливо сприйнятливі до меседжів про «нову незалежність» і повернення до Африки без метрополії (Sylla, 2024).

Формування африканських молодіжних наративів відбувається не лише через місцеві вербальні канали комунікації, а й за активної ролі нових медіа: платформи X, Facebook, TikTok і WhatsApp, де поширюються відео, репортажі і заклики до дій. Не менш важливою є участь молоді у локальних проєктах для відновлення діалогу та фактчекінгу: ініціатива MediaSahel (CFI-АФД) підтримує понад 60 місцевих радіо і цифрових платформ, де молодь може створювати контент, перевіряти фейки і транслювати власні кейси щодо безпеки, розвитку й культури (CFI, 2019).

У цьому відношенні також зросла роль інформаційної політики, а саме антифранцузьких інформаційних кампаній, що часто супроводжувалися участю в них представників російських ЗМІ, з метою легітимізувати чи посилити присутність в регіоні альтернативних центрів впливу, а насамперед Російської Федерації. Проросійські сторінки Facebook («Russosphere», «White Uncles in Africa» тощо), що поширюють новини, цитування, а також контент із закликами до антиколоніалізму, часто візуально комбінують події колоніального минулого із сучасними сюжетами. Все це створює контекст для розквіту недовіри до Франції (Berkeley Human Rights Center, 2025).

В африканському медіа-дискурсі (особливо країн Західної Африки) останніх років почала домінувати критика Франції за її продовження економічного та політичного контролю: висловлюються обвинувачення в утриманні валютних резервів і ресурсів – особливо

у Нігері – під французьким контролем (Sylvestre-Treiner, 2023). Це спровокувало новий виток дипломатичного напруження, що значно погіршило стан взаємодії сторін на рівні як урядових, так і громадських структур, а також в наявних секторальних форматах партнерства Франції з Малі, Нігером та Буркіна-Фасо.

Спотворенні інформаційні стратегії і кампанії посилюють ризики радикалізації африканської молоді, де її активісти нерідко стають інструментом в діяльності екстремістських угруповань. В такому новому інформаційному ландшафті сучасна французька інформаційна політика та публічна дипломатія потребують нових підходів і засобів щодо популяризації європейських цінностей, залучення африканських молодіжних спільнот у французькі програми і проєкти, інвестування в платформу діалогу, покращення рівня медіа-грамотності та критичного мислення.

Іншим напрямом, що відіграє ключову роль у формуванні ставлення до французької присутності у Сахелі є культурна сфера, у якій мова стала особливим полем соціального спротиву. За останні роки Малі, Буркіна-Фасо та Нігер відмовилися від офіційного статусу французької мови, віддаючи пріоритет місцевим мовам – це стало потужним культурним маркером своєрідного простору неодеколонізації. Зокрема, у Малі у 2023 році був ухвалений закон, який офіційно позбавив французьку мову статусу державної, визнавши 13 місцевих мов рівноцінними (Laketu, 2023). У Нігері у 2025 році статус французької мови було знижено з державної до робочої. У свою чергу, в Сенегалі місцева влада розвиває використання мови волофу – у школах, ЗМІ та офіційних заходах, що демонструє прагнення повернути культурну ідентичність поза межі мовної залежності. З цього приводу окремі африканські дослідники вказують, що французька мова в регіоні Сахелю сприймається як «мова адміністративної касты», вона є неоднорідна і часто чужа у повсякденному побуті – що генерує культурну несприйнятливості до французьких політиків (Oumarou, 2012).

Таким чином, мовне й культурне питання перетворюються з внутрішнього дискурсу на інструмент політики. Відмова від французької мови, підтримка і розвиток національних мов і культурні ініціативи сприяють зміцненню соціальної мобілізації проти колишньої метрополії. Для Франції це є чітким сигналом, що зв'язок із регіоном потребує не просто продовження культурних програм, а культурного оновлення, нового і реального включення місцевих культур у спільний простір франко-африканського партнерства.

Сьогодні Франція, зіткнувшись із стратегічною необхідністю переосмислення своєї присутності в Сахелі, впроваджує нову модель культурної дипломатії. Її сутність полягає у переході від інструментального використання культури до орієнтованого на взаємний обмін. Цей зсув зумовлений усвідомленням неефективності класичних каналів, таких як Франкофонія чи модель «*Françafrique*», які все менше відповідають очікуванням африканських суспільств, що прагнуть рівноправного партнерства, а не патерналізму.

Основу нової стратегії складає посилення культурно-освітніх інституцій, зокрема Французького інституту (*Institut français*) та його оператора CFI. У Малі та Сенегалі ці установи реалізують проєкти, засновані на принципах локальної співтворчості. Яскравим прикладом слугує підтримка фестивалю сучасного мистецтва «*Rencontres de Bamako*», де французька сторона виступає не як донор, а як ресурсний партнер (Lane, 2013). Однак ефективність цих зусиль може бути підірвана супутніми адміністративними обмеженнями, як-от скорочення видачі віз для африканських артистів, що обмежує культурний діалог.

Важливим кроком у легітимації нового підходу став звіт Сарра-Савуа (2018), підготовлений за дорученням президента Макрона. Цей документ заклав концептуальні засади «нової етичної моделі» відносин, центральним елементом якої є системна реституція культурних артефактів (Nose, 2018). Таким чином, повернення культурних цінностей розглядається не як символічний жест, а як фундамент для відновлення довіри та створення умов для рівноправного партнерства.

Окрім реституції, французька культурна дипломатія розвиває формати довгострокової інституційної співпраці. Ініціативи на кшталт проєкту «*MediaSahel*», що реалізується через CFI, орієнтовані не на тимчасову підтримку, а на комплексне інвестування в розвиток локальних медіа та культурних ініціатив. Мета таких програм – створення незалежного

інформаційного простору, що функціонує як майданчик для взаємного обміну, а не трансляції зовнішнього меседжу (CFI, 2019).

Попри позитивні зрушення, у французькій культурній дипломатії все ж зберігається структурна двозначність. З одного боку, існує державна стратегія, реалізована через медіа-хаби (France Médias Monde, TV5Monde), яка продовжує формувати єдиний дискурс. З іншого – розвиваються проєкти, що базуються на принципах співтворчості та врахуванні локального контексту. Подолати цю суперечливість можна лише шляхом трансформації всіх культурних програм у формат «спільного простору», де діалог буде справді симетричним.

Для утвердження нової моделі відносин Франції необхідно остаточно подолати підходи фольклорного патерналізму. Ефективна культурна дипломатія в Сахелі має ґрунтуватися не на епізодичній підтримці, а на системному інвестуванні в ключові активи регіону: мовний, освітній та інституційний капітал. Саме такі ініціативи – повсякденне партнерство, реституція культурної спадщини та підтримка місцевих інституцій – можуть формувати основу для стійких франко-африканських відносин.

Іншим напрямом зовнішньополітичної активності Французької Республіки в регіоні Сахелю є публічна дипломатія, роль якої значно посилилася після початку виведення французьких військових контингентів у 2022 році. Цей геополітичний вакуум сприяв посиленню вразливості інформаційного простору до цілеспрямованих кампаній дезінформації, орієнтованих на дискредитацію Парижа як актора «м'якої» сили та підірив його легітимності в пост-колоніальному контексті.

У відповідь на ці виклики Міністерство закордонних справ Франції ініціювало створення спеціалізованого підрозділу, завданням якого є систематичний моніторинг медіа, спростування фейкових новин та поширення офіційних комунікацій, адаптованих до африканського медійного контексту. Згідно з даними Reuters за 2023 рік, ця структура ідентифікувала понад 100 мереж, асоційованих із російськими державними та приватними військовими структурами (наприклад, групою Вагнера), що забезпечило основу для дипломатичних демаршів та інформаційно-роз'яснювальної роботи (Jonah, 2025).

Паралельно з оперативним реагуванням реалізуються проєкти спрямовані на структурне зміцнення медіаландшафту. Ініціатива на кшталт MediaSahel (спільний проєкт CFI та Французького агентства розвитку) орієнтована на інвестування в розвиток локальної журналістики шляхом впровадження фактчекінгу, професійних тренінгів та кроскультурних програм. Такий підхід сприяє не лише протидії дезінформації, але й формуванню середовища для конструктивного діалогу.

Однак ефективність публічної дипломатії Франції обмежують системні виклики. Репресії щодо журналістів міжнародних медіа (France 24, Radio France Internationale), що включають блокування мовлення та кримінальні переслідування за звинуваченнями у співпраці з терористичними угрупованнями, не лише звужують інформаційний простір, а й свідчать про глибоку кризу дипломатичної довіри.

Таким чином, захист інформаційного суверенітету Сахелю вимагає від Франції реалізації комплексної багаторівневої стратегії, що поєднує оперативний моніторинг, активну комунікацію, інституційну підтримку афроцентричної журналістики та захист свобод ЗМІ. У цьому контексті публічна дипломатія перетворюється з інструменту реагування на стратегічний компонент побудови довіри, залучення громадянського суспільства та зміцнення партнерства на засадах прозорості та спільної відповідальності. Без такого підходу Франція ризикує втратити не лише політичний вплив, а й можливість позиціонувати себе як надійного партнера у вирішенні регіональних криз.

У свою чергу освітня та молодіжна дипломатія формує стратегічний вектор трансформації відносин між Францією та країнами Сахелю, що відображає перехід від традиційної культурної присутності до моделі довгострокового інвестування в людський капітал. Цей підхід знаходить своє втілення в Міжнародній стратегії Франції з базової освіти на 2024–2028 роки, яка визначає пріоритетні напрями підготовку педагогічних кадрів, забезпечення доступу до якісної освіти та інституційне зміцнення освітніх систем у кризових регіонах (Ministry for Europe and Foreign Affairs, 2024). У цьому сенсі акцент зміщується із символічної присутності на системну допомогу, орієнтовану на фундаментальні потреби освітньої інфраструктури Сахелю.

На операційному рівні Францією реалізуються цілеспрямовані проекти, такі як ініціати-ва MediaSahel, яку здійснюють Агентство французького розвитку (AFD) та CFI. Ця програма спрямована на інтеграцію молоді у французький медіапростір шляхом навчання представни-ків інформаційного поля від кожної країни-учасниці, створення спеціалізованих платформ молодіжного контенту, фактчекінгу та критичного мислення. Подібні ініціативи мають на меті не лише розвивати медіаграмотність, але й формувати нову комунікаційну парадигму, де молодь виступає активним суб'єктом комунікації, а не об'єктом інформаційного впливу.

Важливим прикладом комплексного підходу є програма АСТІФ, що була розгорнута у 2018 році в регіоні Мопті (Малі). Цей проект, фінансований AFD в межах Альянсу Сахелю, зосереджений на навчанні молоді аграрним технологіям та відновлюваній енергетиці, що сприяє не лише розвитку практичних навичок, але й зміцненню довіри до інституцій, які працюють у партнерстві з громадами. У рамках програми було підготовлено педагогічні ка-дри та підвищено кваліфікацію понад 3 000 осіб (Ministry for Europe and Foreign Affairs, 2018).

У свою чергу, Координаційний механізм Альянсу Сахелю, що об'єднує представників 18 країн та міжнародних організацій, реалізував понад 1 000 освітніх проєктів, забезпечив-ши професійною підготовкою понад 1,5 мільйона осіб (Alliance Sahel, 2025.). Така діяльність спрямована на подолання тривимірного дефіциту: масового закриття шкіл через збройні конфлікти, низького рівня грамотності та невідповідності освітніх програм потребам локаль-них ринків праці.

Окрім професійної підготовки, Франція активізує програми академічної мобільності та наукової співпраці. У партнерстві з Міжнародною асоціацією франкомовних університетів та французькими вищими навчальними закладами було створено цифрові кампуси у Бур-кіна-Фасо, Сенегалі та Кот-д'Івуарі, що орієнтовані на формування цифрових компетенцій, технологічну інтеграцію та залучення жінок. Це сприяє створенню інклюзивнішої освітньої екосистеми, орієнтованої на довгострокові суспільні потреби.

В цілому, сучасна французька освітня дипломатія в Сахелі демонструє системну транс-формацію – від концепції культурного впливу до стратегії відбудови інтелектуального по-тенціалу регіону. Інвестування в освіту та професійну підготовку стає інструментом не лише зменшення антифранцузьких настроїв, але й формування партнерства, заснованого на довірі молодого покоління. Без такого довгострокового стратегічного підходу зовнішньополітична діяльність Франції в регіоні ризикує залишитися декларативною, не відповідаючи на глибин-ні соціально-економічні виклики, що стоять перед новими поколіннями Сахелю.

Отже сучасна французька дипломатія в регіоні Сахелю змушена функціонувати в умовах фундаментальної трансформації геополітичного ландшафту, що визначає низку системних викликів та відповідних стратегічних завдань. У політичній та безпековій сфері основним викликом стала ерозія традиційних двосторонніх форматів співпраці, спричинена появою ворожих військових режимів, сформованих унаслідок державних переворотів, та безпреце-дентною геополітичною конкуренцією. Остання проявляється в активізації Росії, що вико-ристовує гібридні методи через приватні мілітарні структури та інформаційні кампанії, та Китаю, який просуває економічні проєкти і авторитарну модель розвитку. У відповідь Фран-ція намагається інституціалізувати нові форми колективного керівництва безпековими опе-раціями, проте їхня ефективність поки що обмежена.

У культурній площині спостерігається глибока криза легітимності, що виражається в поси-ленні антиколоніальних настроїв та цілеспрямованій відмові країн регіону від статусу фран-цузької мови на користь місцевих мов. Це вимагає від французької дипломатії переходу від інструментального використання культури до моделі, заснованої на принципах співтвори-чості, взаємного обміну та системної реституції культурних цінностей, що закладено в кон-цепції «нової етичної моделі» відносин.

В освітній та молодіжній політиці пріоритетним завданням є подолання домінування ан-тифранцузьких наративів серед молоді регіону. Спроби вирішити це завдання реалізуються шляхом переходу від символічної присутності до довгострокового інвестування в людський капітал через масштабні освітні програми, що спрямовані на розвиток медіаграмотності, про-фесійно-технічної освіти та створення цифрової освітньої інфраструктури.

У сфері публічної дипломатії основним викликом залишаються кампанії дезінформації, що ведуться альтернативними геополітичними акторами. Протидія їм будується на поєднанні оперативного моніторингу зі структурним зміцненням місцевого медіапростору шляхом підтримки афроцентричної журналістики, фактчекінгу та кроскультурних програм.

В цілому, сучасні зусилля французької дипломатії в Сахелі характеризуються стратегічним переосмисленням, спрямованим на заміну патерналістської моделі на рівноправне партнерство. Найбільш помітний прогрес спостерігається в галузях культури, освіти та публічної дипломатії, тоді як у політико-безпековій сфері системні виклики залишаються найбільш гострими та важкорозв'язними.

Література

- Балабанов, К. В., Рабчевська, О. С. (2019). Африканський вектор зовнішньої політики Франції за президентства Е. Макрона – спадкоємність чи новаторство? *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія*, (26), 83-91.
- Кальченко, Т. В. (2024). Сучасні трансформації в регіоні Сахелю в контексті формування багатополярного світу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск 50*, 60-66.
- Омельченко, А. В. (2016). Франція та терористична загроза в регіоні Сахелю на початку XXI ст. *Zaporizhzhia Historical Review*, 2(45), 218-223.
- Сапсай, А. П. (2023). Переговорний потенціал Республіки Нігер у нейтралізації загрози тероризму державам Центрального Сахелю. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*, 1(15), 158-169.
- Симонтовська, Ю. О. (2013). Африканський вектор зовнішньої політики Франції в період правління Н. Саркозі. *Політологічний вісник*, (69), 572-580.
- Alliance Sahel. (2025). *Sahel Alliance Members' Priority: Education and Training for Young People*. URL: <https://www.alliance-sahel.org/en/news/education-and-youth-employment/priority-education-training/>.
- Berkeley Human Rights Center. (June, 2025). *A confidential brief urges the ICC to investigate Wagner's promotion of atrocities in West Africa*. URL: <https://humanrights.berkeley.edu/hrc-in-the-news/a-confidential-brief-urges-the-icc-to-investigate-wagners-promotion-of-atrocities-in-west-africa/>.
- Bourgery-Gonse, T. (September, 2024). Niger coup final nail in France's Sahel military strategy coffin, experts warn. *Euractiv*. URL: <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/niger-coup-final-nail-in-frances-sahel-military-strategy-coffin-experts-warn/?utm.com>.
- Caballero, L. (January, 2024). Scramble for the Sahel – why France, Russia, China and the United States are interested in the region. *The Conversation Media Group Ltd*. URL: <https://theconversation.com/scramble-for-the-sahel-why-france-russia-china-and-the-united-states-are-interested-in-the-region-219130/?utm.com>.
- CFI. (April, 2019). *CFI and the French Development Agency (AFD) launch a project to support youth in the Sahel*. URL: <https://cfi.fr/en/news/cfi-and-french-development-agency-afd-launch-project-support-youthsahel?utm.com>.
- Charbonneau, B. (2016). *France and the new imperialism: Security policy in Sub-Saharan Africa*. NY: Routledge.
- Craze, J. (September, 2022). Colonial Nostalgia Continues to Define France's Relationship to Africa. *Jacobin*. URL: <https://rasa-africa.org/ens/2022/04/11/colonial-nostalgia-continues-to-define-frances-relationship-to-africa-by-joshua-craze/?utm.com>.
- Erforth, B., Tull, D. (September, 2022). Frankreichs gescheiterte Sahel-Politik: eine Chance für europäische Kooperation. *Stiftung Wissenschaft und Politik*. URL: <https://www.swp-berlin.org/publikation/mta-spotlight-13-frankreichs-gescheiterte-sahel-politik?utm.com>.
- Filiu, J-P. (December, 2019). Le scénario du rire pour la France au Sahel. *LeMonde*. URL: <https://www.lemonde.fr/blog/filiu/2019/05/12/le-scenario-du-pire-pour-la-france-au-sahel/>.
- Jonah, A. (August, 2025). From soft power to digital firepower: France steps up fight against disinformation. *France 24*. URL: <https://www.france24.com/en/france/20250908-from-soft-power-to-digital-firepower-france-steps-up-against-online-disinformation-french-response>.
- Kane, C. (September, 2023). La crise au Sahel est l'occasion pour la France de se poser une question fondamentale: quels sont ses intérêts en Afrique ? *LeMonde*. URL: https://www.lemonde.fr/afrique/article/2023/09/27/la-crise-au-sahel-est-l-occasion-pour-la-france-de-se-poser-une-question-fondamentale-quels-sont-ses-interets-en-afrique_6191286_3212.html?utm.com.
- Laketu, A. (July, 2023). Mali Adopts New Constitution, Replacing French as Official State Language. *OkayAfrica*. URL: <https://www.okayafrica.com/mali-adopts-new-constitution-replacing-french-as-official-state-language/238205>.
- Lane, Ph. (2013). *'Cultural Diplomacy and the Arts', French Scientific and Cultural Diplomacy*. Liverpool University Press.

- Lawal, S. (December, 2023). Au revoir, Sahel: Did 2023 crush France's influence in Africa? *Al Jazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2023/12/31/au-revoir-sahel-did-2023-crush-frances-influence-in-africa/?utm.com>.
- Ministry for Europe and Foreign Affairs. (2018). *Education and academic cooperation*. URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/africa/after-the-ouagadougou-speech/article/education-and-academic-cooperation#:~:text=ACTIF%2C%20a%20project%20supporting%20local%20authorities%20and,least%2040%25%20of%20whom%20will%20be%20women>.
- Ministry for Europe and Foreign Affairs. (June, 2024). *France's international strategy on basic education for 2024-2028*. Paris : CEDEX.
- Mishra, A. (January, 2025). France's Pivot towards Anglophone Africa after Sahelian Exit. *Institute For Defence Studies and Analyses*. URL: <https://www.idsa.in/publisher/comments/frances-pivot-towards-anglophone-africa-after-sahelian-exit?utm.com>.
- Ndjerareou, D. M. (April 26, 2024). African youth activism in response to French foreign policy in the Sahel region. *The Diplomatic Insight*. URL: <https://thediomaticinsight.com/african-youth-activism-in-response-to-french-foreign-policy-in-the-sahel-region/?utm.com>.
- Noce, V. (November, 2018). 'Give Africa its art back', Macron's report says. *The Art Newspaper*. URL: <https://www.theartnewspaper.com/2018/11/20/give-africa-its-art-back-macrons-report-says>.
- Olech, A. (December, 2024). France Retreats from Africa: A Major Shift in Military Strategy. *Defence 24*. URL: <https://defence24.com/geopolitics/france-retreats-from-africa-a-major-shift-in-military-strategy>.
- Oleniak, L. (June 25, 2025). Ukraine offers to help African nations eliminate Russian mercenaries. *RBC-Ukraine*. URL: <https://newsukraine.rbc.ua/news/ukraine-offers-to-help-african-nations-eliminate-1750843392.html>.
- Oumarou, E. C. (2012). Francophonie in Africa South of the Sahara: Specificity, Challenges and Perspectives. *SAFARA: Revue Internationale de Langues, Littératures et Cultures*, 11, 17-36.
- Pérouse de Montclos M-A. (2019). *La politique de la France au Sahel : une vision militaire*. URL: <https://shs.cairn.info/revue-herodote-2019-1-page-137?lang=fr&tab=texte-integral>.
- Sandnes, M., Carrozza, I. (January, 2023). *Russia, China and New Power Dynamics in the Sahel Region*. URL: <https://www.prio.org/comments/581>.
- Sylla, N. S. (2024). The crisis of French imperialism: debating military coups in Africa. *Review of African Political Economy*, 51(181), 469-496.
- Sylvestre-Treiner, A. (August, 2023). Niger: 'Coup leaders who stir up anti-French sentiment in the Sahel distract from France's real mistakes'. *Le Monde*. URL: https://www.lemonde.fr/en/le-monde-africa/article/2023/08/04/niger-coup-leaders-who-stir-up-anti-french-sentiment-in-the-sahel-distract-from-france-s-real-mistakes_6079672_124.html?utm.com.
- Vircoulon, T. (February, 2022). *Au Sahel, la France poussée dehors*. URL: https://www.lepoint.fr/afrique/au-sahel-la-france-poussee-dehors-03-02-2022-2463305_3826.php.
- Wabwireh, D. (January, 2025). Alliance of Sahel States to form 5,000-troop military unit. *Africanews*. URL: <https://www.africanews.com/2025/01/22/alliance-of-sahel-states-to-form-5000-troop-military-unit/>.

References

- Balabanov, K. V., Rabchevska, O. S. (2019). Afrykanskyyi vektor zovnishnoi polityky Frantsii za prezydentstva E. Makrona – spadkoiemnist chy novatorstvo?. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Istoriia. Politolohiia*, (26), 83-91.
- Kalchenko, T. V. (2024). Suchasni transformatsii v rehioni Sakheliu v konteksti formuvannia bahatopoliarnoho svitu. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Vypusk 50*, 60-66.
- Omelchenko, A. V. (2016). Frantsiia ta terorystychna zahroza v rehioni Sakheliu na pochatku XXI st. *Zaporizhzhia Historical Review*, 2(45), 218-223.
- Sapsai, A. (2023). Perekhovnyi potentsial Respubliki Niher u neitralizatsii zahrozy teroryzmu derzhavam Tsentralnoho Sakheliu. *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*, 1(15), 158-169.
- Symontovska, Yu. O. (2013). Afrykanskyyi vektor zovnishnoi polityky Frantsii v period pravlennia N. Sarkozy. *Politolohichniy visnyk*, (69), 572-580.
- Alliance Sahel. (2025). *Sahel Alliance Members' Priority: Education and Training for Young People*. URL: <https://www.alliance-sahel.org/en/news/education-and-youth-employment/priority-education-training/>.
- Berkeley Human Rights Center. (June, 2025). *A confidential brief urges the ICC to investigate Wagner's promotion of atrocities in West Africa*. URL: <https://humanrights.berkeley.edu/hrc-in-the-news/a-confidential-brief-urges-the-icc-to-investigate-wagners-promotion-of-atrocities-in-west-africa/>.
- Bourgery-Gonse, T. (September, 2024). Niger coup final nail in France's Sahel military strategy coffin, experts warn. *Euractiv*. URL: <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/niger-coup-final-nail-in-frances-sahel-military-strategy-coffin-experts-warn/?utm.com>.
- Caballero, L. (January, 2024). Scramble for the Sahel – why France, Russia, China and the United States are interested in the region. *The Conversation Media Group Ltd*. URL: <https://theconversation.com/scramble-for-the-sahel-why-france-russia-china-and-the-united-states-are-interested-in-the-region-219130/?utm.com>.

- CFI. (April, 2019). *CFI and the French Development Agency (AFD) launch a project to support youth in the Sahel*. URL: <https://cfi.fr/en/news/cfi-and-french-development-agency-afd-launch-project-support-youth-sahel?utm.com>.
- Charbonneau, B. (2016). *France and the new imperialism: Security policy in Sub-Saharan Africa*. NY: Routledge.
- Craze, J. (September, 2022). Colonial Nostalgia Continues to Define France's Relationship to Africa. *Jacobin*. URL: <https://rasa-africa.org/ens/2022/04/11/colonial-nostalgia-continues-to-define-frances-relationship-to-africa-by-joshua-craze/?utm.com>.
- Erforth, B., Tull, D. (September, 2022). Frankreichs gescheiterte Sahel-Politik: eine Chance für europäische Kooperation. *Stiftung Wissenschaft und Politik*. URL: <https://www.swp-berlin.org/publikation/mta-spotlight-13-frankreichs-gescheiterte-sahel-politik?utm.com>.
- Filiu, J-P. (December, 2019). Le scénario du rire pour la France au Sahel. *LeMonde*. URL: <https://www.lemonde.fr/blog/filiu/2019/05/12/le-scenario-du-pire-pour-la-france-au-sahel/>.
- Jonah, A. (August, 2025). From soft power to digital firepower: France steps up fight against disinformation. *France 24*. URL: <https://www.france24.com/en/france/20250908-from-soft-power-to-digital-firepower-france-steps-up-against-online-disinformation-french-response>.
- Kane, C. (September, 2023). La crise au Sahel est l'occasion pour la France de se poser une question fondamentale : quels sont ses intérêts en Afrique ? *LeMonde*. URL: https://www.lemonde.fr/afrique/article/2023/09/27/la-crise-au-sahel-est-l-occasion-pour-la-france-de-se-poser-une-question-fondamentale-quels-sont-ses-interets-en-afrique_6191286_3212.html?utm.com.
- Laketu, A. (July, 2023). Mali Adopts New Constitution, Replacing French as Official State Language. *OkayAfrica*. URL: <https://www.okayafrica.com/mali-adopts-new-constitution-replacing-french-as-official-state-language/238205>.
- Lane, Ph. (2013). 'Cultural Diplomacy and the Arts', *French Scientific and Cultural Diplomacy*. Liverpool University Press.
- Lawal, S. (December, 2023). Au revoir, Sahel: Did 2023 crush France's influence in Africa? *Al Jazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2023/12/31/au-revoir-sahel-did-2023-crush-frances-influence-in-africa/?utm.com>.
- Ministry for Europe and Foreign Affairs. (2018). *Education and academic cooperation*. URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/afrika/after-the-ouagadougou-speech/article/education-and-academic-cooperation#:~:text=ACTIF%2C%20a%20project%20supporting%20local%20authorities%20and,least%2040%25%20of%20whom%20will%20be%20women>.
- Ministry for Europe and Foreign Affairs. (June, 2024). *France's international strategy on basic education for 2024-2028*. Paris : CEDEX.
- Mishra, A. (January, 2025). France's Pivot towards Anglophone Africa after Sahelian Exit. *Institute For Defence Studies and Analyses*. URL: <https://www.idsa.in/publisher/comments/frances-pivot-towards-anglophone-africa-after-sahelian-exit?utm.com>.
- Ndjerareou, D. M. (April 26, 2024). African youth activism in response to French foreign policy in the Sahel region. *The Diplomatic Insight*. URL: <https://thediomaticinsight.com/african-youth-activism-in-response-to-french-foreign-policy-in-the-sahel-region/?utm.com>.
- Noce, V. (November, 2018). 'Give Africa its art back', Macron's report says. *The Art Newspaper*. URL: <https://www.theartnewspaper.com/2018/11/20/give-africa-its-art-back-macrons-report-says>.
- Olech, A. (December, 2024). France Retreats from Africa: A Major Shift in Military Strategy. *Defence 24*. URL: <https://defence24.com/geopolitics/france-retreats-from-africa-a-major-shift-in-military-strategy>.
- Oleniak, L. (June 25, 2025). Ukraine offers to help African nations eliminate Russian mercenaries. *RBC-Ukraine*. URL: <https://newsukraine.rbc.ua/news/ukraine-offers-to-help-african-nations-eliminate-1750843392.html>.
- Oumarou, E. C. (2012). Francophonie in Africa South of the Sahara: Specificity, Challenges and Perspectives. *SAFARA: Revue Internationale de Langues, Littératures et Cultures*, 11, 17-36.
- Pérouse de Montclos M-A. (2019). *La politique de la France au Sahel : une vision militaire*. URL: <https://shs.cairn.info/revue-herodote-2019-1-page-137?lang=fr&tab=texte-integral>.
- Sandnes, M., Carrozza, I. (January, 2023). *Russia, China and New Power Dynamics in the Sahel Region*. URL: <https://www.prio.org/comments/581>.
- Sylla, N. S. (2024). The crisis of French imperialism: debating military coups in Africa. *Review of African Political Economy*, 51(181), 469-496.
- Sylvestre-Treiner, A. (August, 2023). Niger: 'Coup leaders who stir up anti-French sentiment in the Sahel distract from France's real mistakes'. *LeMonde*. URL: https://www.lemonde.fr/en/le-monde-africa/article/2023/08/04/niger-coup-leaders-who-stir-up-anti-french-sentiment-in-the-sahel-distract-from-france-s-real-mistakes_6079672_124.html?utm.com.
- Vircoulon, T. (February, 2022). *Au Sahel, la France poussée dehors*. URL: https://www.lepoint.fr/afrique/au-sahel-la-france-poussee-dehors-03-02-2022-2463305_3826.php.
- Wabwireh, D. (January, 2025). Alliance of Sahel States to form 5,000-troop military unit. *Africanews*. URL: <https://www.africanews.com/2025/01/22/alliance-of-sahel-states-to-form-5000-troop-military-unit/>.

Анотація

Сансай А. П., Чихальов М. О. Сучасні виклики та пріоритети французької дипломатії в країнах Сахелю. – Стаття.

Пропоноване дослідження стосується сучасних проблем і дилем французької зовнішньої політики та дипломатії у регіоні Сахелю. Докорінні політико-безпекові трансформації в регіоні Західної Африки впродовж останніх десяти років дозволяють стверджувати, що традиційна зовнішньополітична стратегія Французької Республіки в регіоні Сахелю зазнала глибокої кризи, наявні до останнього часу інструменти її політичної та військової присутності у процесах регіонального співробітництва потребують кардинального перегляду, а поточні безпекові виклики вимагають нових форматів ширшої взаємодії на рівні європейських та африканських держав в цілому. Зазначене вимагає заміни вже наявних чи відомих алгоритмів координації міжнародних зусиль у сфері безпеки, вибудовування нових підходів політико-дипломатичного залучення чи військового втручання, визначення параметрів стратегічного партнерства, оцінки ризиків геополітичної конкуренції у вразливих регіонах, а також недопущення можливих зовнішньополітичних репутаційних втрат держави. Дослідження стосується критично важливих соціокультурних чинників, що пояснюють генезу антифранцузьких настроїв, повномасштабні наслідки французької присутності, а також значення дипломатичних інструментів держави. Метою дослідження є аналіз впливу поточних соціально-економічних, культурних та інформаційних протиріч регіонального співробітництва як на сучасну зовнішню політику Франції в регіоні Сахелю, так і формування нової стратегічної моделі франко-африканських відносин в цілому. Ключовими завданнями для досягнення даної мети є: 1) аналіз поточних впливів на зовнішню політику Франції у Сахелі з урахуванням сучасних безпекових регіональних викликів і загроз; 2) виокремлення соціокультурних чинників, що формують поточні (анти)французькі настрої та сприйняття французької присутності в регіоні; 3) оцінка ролі культурної, інформаційної та молодіжної дипломатії Франції у формуванні нової моделі франко-африканських відносин.

Ключові слова: Франція, Західна Африка, Сахель, зовнішня політика, дипломатія, безпека.

Summary

Sapsai A. P., Chykhlov M. O. Current challenges and priorities of French diplomacy in the Sahel countries. – Article.

This study examines the contemporary problems and dilemmas of French foreign policy and diplomacy in the Sahel region. The fundamental political and security transformations in the West African region over the past decade indicate that the traditional foreign policy strategy of the French Republic in the Sahel has undergone a deep crisis. The existing instruments of its political and military presence in regional cooperation processes require a fundamental revision, and current security challenges demand new formats for broader interaction at the level of European and African states as a whole. This necessitates replacing the existing or known algorithms for coordinating international security efforts, developing new approaches to political-diplomatic engagement or military intervention, defining the parameters of strategic partnership, assessing the risks of geopolitical competition in vulnerable regions, and preventing potential foreign policy reputational losses for the state. The research addresses the critically important socio-cultural factors that explain the genesis of anti-French sentiments, the full-scale consequences of the French presence, as well as the significance of the state's diplomatic instruments. The aim of the study is to analyze the impact of current socio-economic, cultural, and informational contradictions of regional cooperation on both contemporary French foreign policy in the Sahel and the formation of a new strategic model for Franco-African relations as a whole. The key objectives for achieving this goal are: 1) to analyze the current influences on France's foreign policy in the Sahel, considering modern regional security challenges and threats; 2) to identify the socio-cultural factors shaping current (anti-)French sentiments and the perception of the French presence in the region; 3) to assess the role of France's cultural, informational, and youth diplomacy in forming a new model of Franco-African relations.

Key words: France, West Africa, Sahel, foreign policy, diplomacy, security.

Дата першого надходження рукопису до видання: 27.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.10.2025

Дата публікації: 21.11.2025